

ДО ПРОБЛЕМИ КЛАСИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУР В ПОДАТКОВІЙ СФЕРІ

Артем Олександрович СНЕЖКО,

*аспірант Науково-дослідного
інституту публічного права
<https://orcid.org/0009-0006-5298-5181>*

Незважаючи на єдність параметрів та характеристик адміністративних процедур, затверджених титульним Законом України «Про адміністративну процедуру», в своїй практичній реалізації вони можуть суттєво відрізнятися за змістом юридичного результату, методологією, інтенсивністю здійснення, а також цілями. Особливо яскраво ця проблема постає у координатах податкової сфери. Відповідно до ПКУ та підзаконних документів, що регламентують діяльність податкових органів, останні уповноважені здійснювати різноманітні процедури, що дає можливість провести їх класифікацію.

Вказаним вище Законом питання різновидів цієї категорії на сьогоднішній день не вирішено, що породило багато науково-теоретичних класифікаційних підходів. Наприклад, Є.В. Пономаренко вважає за доцільне всю сукупність адміністративних процедур поділити на примусові, публічно-сервісні та юрисдикційні. Такий поділ адміністративних процедур будується автором на підставі оновлених підходів до розуміння предмета адміністративного права, який за сучасних умов розвитку Української держави та права, на думку науковців, має включати у себе не тільки управлінську складову (відносини, які пов'язуються із здійсненням публічного управління – тобто владно-організуючого впливу керуючих суб'єктів на спільну діяльність людей з метою її впорядкування, координації та спрямування задля ефективного досягнення загальних (спільних) цілей і завдань цієї діяльності), але й публічно-сервісну (відносини, що виникають під час діяльності відповідних публічно-владних органів щодо забезпечення конкретним приватним особам належних умов для ефективного реалізації та захисту їхніх прав і охоронюваних законом інтересів) [1, с.135-136].

Х.П. Ярмакі акцентує увагу на тому, що адміністративні процедури, що здійснюються органами публічного управління розподіляються на сім ключових різновидів: 1) щодо надання прав; 2) пов'язані із забезпеченням виконання фізичними та юридичними особами своїх обов'язків; 3) ліцензійно-дозвільні; 4) реєстраційні; 5) з прийняття несприятливих актів для фізичних та юридичних осіб; 6) контрольно-наглядові; 7) процедури державного заохочення. Вчений резюмує: «Більшість із зазначених видів адміністративних процедур, крім процедур з прийняття несприятливих актів для фізичних та юридичних осіб, контрольно-наглядових та процедур державного заохочення, реалізуються в процесі надання адміністративних послуг» [2, с.267].

На думку Н.В. Галіциної та М.В. Сілайчева адміністративні процедури можуть бути розподілені на функціональні та організаційні. Під функціональними процедурами розуміються адміністративні процедури за участю невіддільних приватних осіб, під час яких найбільше повно реалізується управлінська функція держави при проведенні реєстрації, видачі ліцензій та інших дозволів, проведенні різних контрольних заходів. Організаційні процедури здійснюються в межах публічної адміністрації і містять в собі: 1) внутрішнь-організаційні процедури (підготовка актів управління, діловодство); 2) процедури по взаємовідносинам з підлеглими організаціями; 3) процедури по взаємовідносинам з іншими органами влади (зовнішні). Дана група процедур отримала назву «організаційні», тому що їхнє основне призначення - організація управління, можливість здійснення процедур з першої групи [3, с.35-36].

Безпосередньо в межах податкової сфери адміністративні процедури досліджувались Т.В. Костюк. В дисертаційному дослідженні вченої зауважено, що види адміністративних процедур можна виявити шляхом їх диференціації за різноманітними критеріями, втім найбільш прийнятною є класифікація цих процедур за такими критеріями, як: 1) в залежності від суб'єктів здійснення адміністративних процедур; 2) за напрямками діяльності податкових органів; 3) за функціональним змістом діяльності податкових органів. На підставі третього критерію, Т.В. Костюк виділила: 1) процедуру адміністрування податкові податковими органами; 2) дозвільні процедури в діяльності податкових органів; 3) адміністративні процедури пов'язані із порушення норм податкового законодавства; 4) процедури оскарження дій, бездіяльності податкових органів [4, с.13-14].

Таким чином, в науковій літературі запропоновано велику кількість різноманітних підходів до проведення класифікації адміністративних процедур, у тому числі в податковій сфері. Проблема полягає у тому, що далеко не кожна концептуальна думка відповідає обґрунтованому з огляду на чинне законодавство України визначенню цієї категорії. Наприклад, багато науковців наголошують на існування різноманітних «внутрішніх» різновидів, зміст яких конфліктує із вихідною сутністю адміністративних процедур, які мають суворо зовнішній результат, вплив на суспільно-правові відносини та не пов'язані із управлінськими процесами в середині органів публічної влади. Іншим недоліком є невірне групування вченими адміністративних процедур. Часто вони тлумачать як різновид категорії цілісні сфери чи групи публічно-правових дій, що пов'язані за змістом, але не володіють жодними іншими ознаками процедурної діяльності.

Наприклад, глибоко дискусійним є виділення процедури адміністрування податків як такої. Згідно із ПКУ, адміністрування податків – це зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування

платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом [5].

В даному випадку мова йде велику сферу діяльності податкових органів, яка включає в себе податковий контроль, а також ряд інших функцій, кожна з яких об'єднує близькі за змістом та результатами проведення процедури. З огляду на цей момент, вірно та логічно проводити класифікацію адміністративних процедур в податковій сфері, основується на функціональних напрямках роботи податкових органів..

Ґрунтуючись на викладеному, вважаємо за доцільне запропонувати класифікацію адміністративних процедур в податковій сфері, яка включає в себе наступні різновиди: установчі, внутрішньо-організаційні та контрольно-наглядові адміністративні процедури. Кожен різновид являє собою самостійну сукупність операцій та дій, об'єднаних єдиною логікою, спільними цілями, схожими юридичними наслідками та цариною застосування. Викладене підкреслює особливості та специфіку механізму адміністративно-процедурної діяльності відповідної групи, чим зумовлена необхідність проведення їх подальшого, окремого, більш глибокого аналізу.

Список використаних джерел:

1. Пономаренко Є.В. Адміністративно-правове забезпечення євроінтеграційних процесів у діяльності органів виконавчої влади України: дис... канд. юрид. наук: Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2009. 201 с.
2. Ярмак Х.П. Адміністративна процедура як складова частина адміністративного процесу. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Випуск 3. Том 1. С.262-268.
3. Галіцина Н.В. Адміністративно-правові засади процедури створення та функціонування товариства з обмеженої відповідальністю в Україні: дис... канд. юрид. наук: Запоріжжя: Класичний приватний університет. 2010. 246 с.
4. Костюк Т.В. Адміністративні процедури в діяльності податкових органів: автореферат. дис... канд. юрид. наук: Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ. 2021. 26 с.
5. Податковий кодекс України: кодекс від 02.12.2010 №2755-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. №13. Ст.556.